

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตและวิธีการวิจัยที่ใช้

โครงการวิจัย เรื่อง “บทบาทการบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก” นี้เกิดขึ้นจากแนวความคิดในยุทธศาสตร์การวิจัย สอดคล้องสัมพันธ์กับพันธกิจของมหาวิทยาลัย เชื่อว่าด้วยส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ตามปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ด้วยการปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน จัดประชุม สัมมนา และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ให้มีศักยภาพในการธำรงรักษา เผยแผ่หลักคำสอน และเป็นแกนหลักในการพัฒนาจิตใจในวงกว้าง ผลจากการปฏิบัติตามพันธกิจดังกล่าวนี้ จะเป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เสริมสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เอื้อต่อการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

พันธกิจของมหาวิทยาลัย เชื่อว่าด้วย การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา บริการวิชาการแก่สังคม ถูกกำหนดเป็นกิจกรรมของปรัชญามหาวิทยาลัยในฐานะที่ว่า “เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” ทั้งนี้มุ่งเน้นทฤษฎีและปฏิบัติที่ผ่านการค้นคว้า ในรูปแบบการวิจัย พันธกิจดังกล่าวนี้ ตั้งอยู่บนปฐมพจน์ของพระพุทธเจ้าที่ให้อุดมการณ์แก่พระอรหันตสาวก 60 องค์ ไปประกาศศาสนาที่ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสังคม สงเคราะห์ เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลาย จงแสดงธรรมให้ไพเราะในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด พร้อมทั้งอรรถ พยัญชนะ จงประกาศพรหมจรรย์ (ธรรมวินัย) ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง”

ด้วยความสำคัญของการบริการวิชาการแก่สังคมข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจารย์เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยแห่งนี้จะให้ความสนใจ หรือความสำคัญน้อยไป อันเนื่องจากข้ออ้างที่ว่ามีการงานสอนที่หนัก เพราะต้องศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอน จึงสมควรอย่างยิ่งที่คิดค้นภาระงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคมตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยขึ้นมาด้วยการจัดกลุ่มเป้าหมายรับบริการวิชาการ โดยเน้นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ชุมชนผู้สูงอายุ นักอ่านรายการธรรมชาติตามหนังสือ นักฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุ หรือรับการบริการวิชาการด้านอื่น ๆ จากที่กล่าวมานี้

วัตถุประสงค์การวิจัยเรื่องนี้ คือเพื่อศึกษาระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการให้บริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช เพื่อศึกษาบทบาทที่สังคมคาดหวังในการให้บริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มีขอบเขตพื้นที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก โดยประชากร จำนวน 1,000 รูป/คน กลุ่มประชากร จำนวน 128 รูป/คน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ ในส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนการศึกษามหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่สังคมคาดหวัง ใช้สูตรสถิติ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมกับแปลผล

5.2 สรุปผลการวิจัย

5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพรพชิต จำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.8 ที่เป็นภุคฆ์ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 ช่วงอายุที่ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 27 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 30 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 23.4 ระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 11 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 8.6 ระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 30 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 23.4 ระหว่าง 41-45 ปี จำนวน 14 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 7 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ระดับการศึกษาต่ำกว่า ม. 6 จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ระดับ ม. 6 จำนวน 41 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ระดับอนุปริญญา จำนวน 17 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ระดับปริญญาตรี จำนวน 34 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 26.6 การศึกษาแบบอื่น ๆ จำนวน 35 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 27.3

5.2.2 ศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่สังคมคาดหวัง

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวม บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.90 บทบาทที่สังคมคาดหวัง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน มีดังนี้

บทบาทการบริการวิชาการด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.002 อยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทการบริการวิชาการด้านแนะแนวอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 2.78 อยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทการบริการวิชาการจัดกิจกรรมทางศาสนาเชิงวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 3.11 อยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทการบริการวิชาการด้านการแนะแนวตามเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 2.71 อยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทที่สังคมคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 แสดงให้เห็นว่าสังคมคาดหวังมากกว่าที่จะเห็นการปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านของบทบาทที่คาดหวังแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

บทบาทการบริการวิชาการด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.70 อยู่ในมาก

บทบาทการบริการวิชาการด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.52 อยู่ในระดับมาก

บทบาทการบริการวิชาการจัดกิจกรรมทางศาสนาเชิงวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 3.82 อยู่ในระดับมาก

บทบาทการบริการวิชาการด้านการแนะแนวตามเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก

ในส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นั้น เป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ในการออกบริการสังคม โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แยกประเด็น 4 ประเด็นคือ ด้านการเงิน ด้านเวลา ด้านการคมนาคม และด้านความร่วมมือ

5.3 อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทการบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ในขอบข่ายเนื้อหา 4 ด้าน คือ บทบาทการบริการวิชาการด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้ บทบาทการบริการวิชาการด้านอาชีพ บทบาทการบริการวิชาการจัดกิจกรรมทางศาสนาเชิงวิชาการ บทบาทการบริการวิชาการด้านการแนะแนวตามเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า

ด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้ พบว่า อาจารย์เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในเทศกาลสงกรานต์ จัดสร้างห้องสมุดในชุมชน ตั้งศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนาวันอาทิตย์ สร้างพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับศาสนา เช่น บาตร จีวร ให้แหล่งเรียนรู้บำบัดยาเสพติด ตั้งโรงเรียนปริยัติธรรม-สามัญ จัดนิทรรศการพุทธประวัติในวันสำคัญทางศาสนา ตั้งศูนย์สอนภาษาอังกฤษ ปรัชญา ศาสนา สร้างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศ.น.) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เรื่องพระเครื่อง สร้างซุ้มอ่านหนังสือธรรมในวัด จัดทำพิพิธภัณฑ์เตาอบเพื่อศึกษาและบริการ จัดตั้งศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมในวัด จัดทำข้อมูลเอกสารวิชาการในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ

ด้านการแนะแนวอาชีพ พบว่า อาจารย์เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรระยะสั้นด้านยาอบสมุนไพร เตาอบ การนวดแผนโบราณ สินค้า OTOP การอบรมหลักธรรมกับสิ่งแวดล้อมและพืชสมุนไพร การจัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์และการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ การจัดอบรมศาสนพิธีแก่เยาวัจกร / ผู้เกี่ยวข้อง การจัดอบรมนักพูด นักจัดรายการธรรมะทางวิทยุ การจัดอบรมโปรแกรมคอมพิวเตอร์สู่อาชีพ การหนุนช่วยในการบรรยายธรรมและเผยแผ่ข่าวสารการเกษตร การจัดอบรมนักเขียน บทความอาชีพแบบต่าง ๆ การจัดการเพาะพันธุ์พืช ดอก พืชผล เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ การจัดทำเทพีชีธรรมเพื่อเผยแผ่ การสร้างพระเครื่องและการประกอบพิธีพุทธาภิเษกตามมงคลฤกษ์

ด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนาเชิงวิชาการ พบว่า อาจารย์เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดบรรยายธรรมแก่ชมรมผู้สูงอายุ การบรรยายธรรมในวันพระแก่ผู้รักษาอุโบสถศีล การจัดสัปดาห์ส่งเสริมการเผยแผ่ธรรมทางวิทยุ ทีวี การจัดพิธีถวายเทียนเข้าพรรษาและฟังธรรม การจัดบวชชีพราหมณ์และอบรมธรรม การจัดอบรมวิปัสสนากรรมฐานแก่ชุมชน การจัดชมรมเด็กเพื่อเรียนรู้พุทธศิลป์ การจัดเทศน์มหาชาติในเทศกาลอยู่จำพรรษา การจัดเทศน์ หรือปาฐกถาธรรมในพิธีทำบุญทุกวันพระ การอบรมเพื่อช่วยการฉาปนกิจศพคนอนาถา การจัดสัปดาห์อนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การกิจกรรมสร้างอาชีพสำหรับคนว่างงาน

ด้านการแนะแนวตามเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า อาจารย์เป็นแกนนำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน การร่วมรณรงค์งดดื่มเหล้าในพิธีฉาปนกิจและพิธีบุญต่าง ๆ ร่วมแนะแนวการดูแลสัตว์เลี้ยงเศรษฐกิจ ร่วมแนะแนวแก่ชุมชนในการเข้าใช้ลานบ้าน ลานธรรม การใช้พื้นที่ของวัดจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรท้องถิ่น การแนะแนวสร้างตลาดนัด จุดพักสินค้าผลไม้ ร่วมแนะแนวการใช้ธรรมชาติที่จำเป็นตามแนวพุทธฯ ร่วมแนะแนวตั้งศาลเพียงแก่ข้อพิพาทของชุมชนเพื่อยุติก่อนถึงศาล ร่วมแนะแนวพิธีรับน้องใหม่ของนักศึกษาด้วยการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ร่วมแนะแนวจัดพิธีโกนจุก พิธีบวชพระในชุมชนที่ได้คุณค่า ร่วม

แนะแนวจัดทำโครงการธรรมทายาท ร่วมแนะแนวสร้างบ่อเลี้ยงปลาเพื่อทัศนศึกษาและหารายได้เข้าชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หลังจากงานวิจัยนี้จบลง ก็พบประเด็นอื่น ๆ อีกมากที่นำมาสู่กระบวนการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการบริการวิชาการด้านสื่อโทรทัศน์แก่กลุ่มประชากรทั่วไป และขยายกลุ่มประชากรให้มากกว่านี้ เช่นกลุ่มประชากรทหาร ตำรวจ และข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยที่ใกล้ชิดกับประชาชนทุกพื้นที่ ส่วนหลักสูตรที่จะใช้นั้นต้องเป็นหลักสูตรที่ใช้สื่อ เน้นความทันสมัย และน่าสนใจด้วย

งานบริการวิชาการนี้ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทุกแห่ง ควรกำหนดเป็นภาระงานปีการศึกษาละ 10 – 15 ภาระงานต่ออาจารย์ 1 ท่าน มีงบประมาณสนับสนุนพอสมควร มหาวิทยาลัยสงฆ์จะได้ภาระงานในการบริการวิชาการ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ธรรมทั่วไปรองรับการประกันคุณภาพ ในมาตรฐานการเผยแพร่ การบริการวิชาการตามพันธกิจมหาวิทยาลัย

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทการบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช แล้ว มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรสร้างสื่อประกอบการบรรยายธรรม
2. ควรสร้างอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อรองรับการฝึกอาชีพ
3. จัดทำประวัติวัดที่มีความยาวทางประวัติศาสตร์
4. จัดทำประวัติศิลปวัตถุ พุทธศิลป์ ศาสนสถานเพื่อศึกษาเรียนรู้
5. สร้างค่านิยมเห็นคุณค่าของศาสนา พระมหากษัตริย์ และการรักษาชาติไทย